

ingediend op **1907** (2023-2024) – Nr. 2
16 januari 2024 (2023-2024)

Verslag

namens de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media
uitgebracht door Manuela Van Werde

over het ontwerp van decreet

tot wijziging van het decreet van 27 maart 2009
betreffende radio-omroep en televisie
tot gedeeltelijke uitvoering
van de digitaledienstenverordening

Documenten in het dossier:
1907 (2023-2024) – Nr. 1: Ontwerp van decreet

verzendcode: CUL

Samenstelling van de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media:

Voorzitter: Meyrem Almaci.

Vaste leden:

Cathy Coudyser, Marius Meremans, Freya Perdaens, Wilfried Vandaele, Manuela Van Werde;
Filip Brusselmans, Johan Deckmyn, Klaas Sloomans;
Karin Brouwers, Orry Van de Wauwer;
Steven Coenegrachts, Stephanie D'Hose;
Meyrem Almaci, Jeremie Vaneeckhout;
Hannes Anaf.

Plaatsvervangers:

Andries Gryffroy, Kathleen Krekels, Philippe Muylers, Kris Van Dijck, Karl Vanlouwe;
Immanuel De Reuse, Jan Laeremans, Ilse Malfroot;
Maaïke De Rudder, Tinne Rombouts;
Bob Savenberg, Bart Tommelein;
Björn Rzoska, Tine Van den Brande;
Katia Segers.

Toegevoegde leden:

Onno Vandewalle.

INHOUD

I.	Algemene bespreking	4
1.	Toelichting	4
1.1.	Situering.....	4
1.2.	Bevoegdheidsverdeling	5
1.3.	Om te zetten bepalingen.....	5
1.4.	Digitaledienstencoördinator	6
2.	Bespreking in de commissie	7
2.1.	Klaas Sloomans	7
2.2.	Karin Brouwers	8
2.3.	Katia Segers.....	9
2.4.	Meyrem Almaci	9
2.5.	Antwoordenronde.....	10
2.6.	Aanvullende vragen en antwoorden	12
II.	Artikelsgewijze bespreking en stemming	14
III.	Eindstemming	14
	Gebruikte afkortingen	15

Op donderdag 14 december 2023 en donderdag 11 januari 2024 behandelde de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media het ontwerp van decreet tot wijziging van het decreet van 27 maart 2009 betreffende radio-omroep en televisie tot gedeeltelijke uitvoering van de digitaledienstenverordening.

I. Algemene bespreking

1. Toelichting

1.1. Situering

Minister *Benjamin Dalle* situeert het voorliggende ontwerp van decreet in de uitvoering van de digitaledienstenverordening, ook gekend als de DSA. Op 27 oktober 2022 is verordening 2022/2065 van het Europees Parlement gepubliceerd in het publicatieblad van de Europese Unie. De DSA zelf is een zeer lijvig document, dat de minister niet in detail zal toelichten. Hij vermeldt de belangrijkste aandachtspunten.

De DSA is de meest geavanceerde en gedetailleerde wetgeving ter wereld voor de reglementering van socialemediaplatformen en houdt volgens de minister een grote vooruitgang in. Nu zijn de Belgische en Vlaamse implementaties aan de orde. Het voorliggende ontwerp van decreet staat in voor de Vlaamse uitvoering ervan.

In het algemeen dient de DSA twee doelen:

- het creëren van een veilige onlineomgeving voor digitale gebruikers en bedrijven;
- het beschermen van de grondrechten in de digitale ruimte.

Dit realiseert de DSA door nieuwe regels vast te stellen voor onder meer:

- de bestrijding van illegale online-inhoud, met respect voor het Handvest van de Grondrechten;
- de aanpak van maatschappelijke risico's online;
- de transparantie van onlineplatformen;
- een verscherpt toezicht.

Alle onlinetussenpersonen die hun diensten op de eengemaakte markt aanbieden, moeten aan de nieuwe regels voldoen, ongeacht of ze binnen of buiten de EU zijn gevestigd.

De regels zijn asymmetrisch vormgegeven, wat betekent dat ondernemingen verplichtingen hebben die in verhouding staan tot de aard van hun diensten en hun omvang en impact: aan zeer grote onlineplatformen, de zogenaamde VLOP's, en zeer grote zoekmachines worden strengere eisen gesteld.

De DSA verplicht de platformen niet alleen tot meer transparantie, maar stelt hen ook verantwoordelijk voor illegale inhoud die via hen wordt verspreid. Ze voert de verplichting in om snel te reageren, met inachtneming van de grondrechten. Het gaat hier over het mechanisme van kennisgeving en actie.

In de context van de Russische agressie in Oekraïne en de bijzondere impact op de manipulatie van online-informatie introduceert de DSA voorts een crisisresponsmechanisme. Door dat mechanisme kan men het effect van VLOP-activiteiten op een crisis analyseren en snel beslissen over evenredige en doeltreffende maatregelen om de eerbiediging van de grondrechten te waarborgen.

De EU-lidstaten moeten nagaan of er eigen rechtsregels met de DSA in strijd zijn, en die in dat geval aanpassen. Ze mogen geen aanvullende nationale eisen stellen

of in stand houden die verband houden met aangelegenheden binnen het toepassingsgebied van de DSA, tenzij de verordening daarin uitdrukkelijk voorziet. Daardoor is maar op een beperkt aantal vlakken een actief regelgevend optreden vereist.

1.2. Bevoegdheidsverdeling

Minister Dalle noemt de bevoegdheidsverdeling binnen België voor de DSA-uitvoering vrij complex. Zijn uitleg daarover zal veeleer technisch zijn. Er bestaat immers nog onenigheid over die verdeling tussen de Federale Staat en de gemeenschappen.

Volgens de bevoegdheidsverdeling binnen België vallen tussenhandeldiensten onder de bevoegdheid van de overheid die materieel bevoegd is om de aangelegenheden te regelen. Dat principe geldt onverminderd de bevoegdheid van de federale overheid om de aspecten van deze tussenhandeldiensten te regelen voor zover die inpasbaar zijn in de federale bevoegdheden. Een voorbeeld van dat laatste is de federale bevoegdheid over het mededingingsrecht. Ook geldt voor die federale bevoegdheid dat ze niet op onevenredige wijze afbreuk mag doen aan de bevoegdheden van de gemeenschappen en gewesten.

Volgens artikel 4, 6°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen zijn de gemeenschappen, met uitsluiting van de federale overheid, op grond van hun bevoegdheid voor de inhoudelijke en technische aspecten van de audiovisuele en de auditieve mediadiensten, bevoegd voor de normering van tussenhandeldiensten in de zin van de DSA. Via hun regulatoren zijn ze ook bevoegd voor het toezicht daarop. Het gaat dan om diensten die via elektronische communicatienetwerken audiovisuele of auditieve openbare informatie verspreiden die vanuit het oogpunt van degene die uitzendt, bestemd is voor het publiek in het algemeen of voor een deel ervan, en die geen vertrouwelijk karakter heeft, zelfs als het uitzenden op individueel verzoek gebeurt en ongeacht de gebruikte techniek.

De Raad van State stelt in zijn advies dat tussenhandeldiensten, voor zover ze bewegende beelden of geluid doorgeven die bestemd zijn voor het publiek in het algemeen of een deel ervan, en die geen vertrouwelijk karakter hebben, beschouwd kunnen worden als audiovisuele en auditieve mediadiensten in de zin van het vermelde artikel 4, 6°. Bijgevolg behoort de regeling van die tussenhandeldiensten tot de bevoegdheid van de Vlaamse Gemeenschap. Van dat belangrijke principe was de Vlaamse overheid zelf overtuigd. Ze ziet het nu bevestigd in het advies van de Raad van State bij dit ontwerp van decreet.

Gemengde tussenhandeldiensten waarvan een gedeelte van de diensten erin bestaat om audiovisuele of auditieve openbare informatie ter beschikking te stellen van het publiek in het algemeen, vallen voor dit gedeelte onder de bevoegdheid van de gemeenschappen.

1.3. Om te zetten bepalingen

Gezien de rechtstreekse werking van de DSA zal het merendeel van de verordening zonder verdere lidstaatinitiatieven al van toepassing zijn, ongeacht de interne bevoegdheidsverdeling in België. Dat principe geldt bijvoorbeeld voor hoofdstuk I, hoofdstuk II, hoofdstuk III en afdeling 4 van hoofdstuk IV van de DSA. Die zijn rechtstreeks van toepassing en vergen geen verdere maatregelen van tenuitvoerlegging in de EU-lidstaat.

Het onderdeel sancties en handhaving, dat is opgenomen in hoofdstuk IV van de DSA, maakt daarentegen wel een initiatief van de lidstaten nodig. Zo bepaalt de

DSA dat de lidstaten een of meer bevoegde autoriteiten moeten aanduiden als verantwoordelijke op het toezicht op de aanbieders van tussenhandeldiensten en de uitvoering van de verordening, en dat ze één digitaledienstencoördinator moeten aanduiden. Voorts verplicht de DSA de EU-lidstaten om de sancties te bepalen die gelden voor inbreuken op deze verordening vanwege binnen hun bevoegdheid vallende aanbieders van tussenhandeldiensten, en om de nodige maatregelen te nemen waardoor de sancties in overeenstemming met de DSA kunnen worden toegepast.

De VRM wordt aangeduid als een van de bevoegde autoriteiten in de zin van artikel 49 van de DSA. Het gaat om de autoriteiten die verantwoordelijk zijn voor de toepassing en uitvoering van deze verordening. Daarnaast wordt in de titel betreffende de missie, taken en bevoegdheden van de VRM een algemene verwijzing toegevoegd naar zijn verantwoordelijkheid voor de toepassing, de uitvoering en het toezicht op de DSA en de DMA.

1.4. Digitaledienstencoördinator

Zoals gezegd moet elke EU-lidstaat een of meer bevoegde autoriteiten aanduiden als verantwoordelijke voor het toezicht op de verordening. Vervolgens moet een van die bevoegde autoriteiten aangeduid worden als digitaledienstencoördinator. De digitaledienstencoördinator is, naast voor enkele specifieke taken, voornamelijk verantwoordelijk voor de coördinatie op nationaal niveau.

Aangezien de DSA betrekking heeft op de bevoegdheden van verschillende overheden en met name de federale overheid en de drie gemeenschappen, moet er een samenwerkingsakkoord worden afgesloten om de digitaledienstencoördinator aan te duiden, de werking ervan te bepalen en de samenwerking met de bevoegde autoriteiten te regelen. Daarover heeft de minister intens contact gehad met de federale overheid en zich daarin namens de Vlaamse Gemeenschap heel constructief opgesteld. Het resultaat is een voorlopig politiek akkoord tussen de federale overheid en de gemeenschappen om het BIPT – waarvan binnen de Federale Regering is afgesproken dat die de bevoegde autoriteit zal zijn voor het toezicht op de federale tussenhandeldiensten – ook aan te duiden als interfederale digitaledienstencoördinator.

Zoals gezegd legt artikel 49 van de digitaledienstenverordening een lidstaat die meer dan één bevoegde autoriteit aanwijst, op om een van hen aan te duiden als digitaledienstencoördinator, gelast met de coördinatie tussen die bevoegde autoriteiten. De DSA lijkt zich te verzetten tegen de oprichting met dat specifieke doel van een interfederale entiteit die de taak van digitaledienstencoördinator zou opnemen, maar zelf niet tegelijkertijd een bevoegde autoriteit is.

Aan de aanduiding van het federale BIPT als interfederale digitaledienstencoördinator hebben de gemeenschappen wel de uitdrukkelijke voorwaarde verbonden dat de aanduiding van de coördinator en zijn taken, zijn werking en de samenwerking met de bevoegde autoriteiten moeten worden geregeld in een samenwerkingsakkoord. Daarbij moet gezocht worden naar een mechanisme dat waarborgt dat de bevoegde autoriteiten van de gemeenschappen van nabij betrokken worden bij de digitaledienstencoördinator, in het bijzonder wat betreft de taken die betrekking hebben op de gemeenschapsbevoegdheden.

De gesprekken met de federale overheid verlopen op dat vlak zeer moeizaam, voegt minister Dalle toe.

De Vlaamse Regering beschikt nochtans over een duidelijk advies van de Raad van State, dat haar bevoegdheid bevestigt met betrekking tot tussenhandeldiensten voor zover die bewegende beelden of geluid doorgeven die bestemd zijn voor het

publiek in het algemeen, of voor een deel ervan, en geen vertrouwelijk karakter hebben. De Federale Regering blijft voorbehoud maken bij de gemeenschapsbevoegdheid. Haar ministerraad heeft een wetsontwerp waarvan het toepassingsgebied onduidelijk is, een eerste keer goedgekeurd en aan de Raad van State overgemaakt. Het advies van de Raad van State bij het voorliggende ontwerp van decreet is op dat vlak nochtans duidelijk, oordeelt minister Dalle. De Vlaamse Regering gaat er dan ook van uit dat het advies van de Raad van State bij het federale wetsontwerp dezelfde visie zal bevatten en dat de Federale Regering haar zienswijze daaraan zal moeten aanpassen.

2. Bespreking in de commissie

2.1. Klaas Slootmans

Klaas Slootmans constateert dat de DSA een veilige onlineomgeving beoogt, een doelstelling waar op zich niemand tegen gekant zal zijn. Voor het Vlaams Belang moet 'veilig' dan geïnterpreteerd worden als 'legaal': wat niet illegaal is, mag voor de fractie niet als onveilig worden gecatalogiseerd. Nochtans doet de DSA net dat. De politieke doelstelling van Europees commissaris Thierry Breton lag vanaf het begin op de verbanning van zogenaamd schadelijke inhoud. Naar de definitie daarvan hebben de volksvertegenwoordigers het raden. Externen zullen die mee bepalen, waaronder de socialemediabedrijven zelf. Precies die ruimere verantwoordelijkheid van bedrijven als Facebook en X om schadelijke content te verwijderen, opent de deur naar censuur. Klaas Slootmans beveelt de exhaustieve lezing van Thomas Spaas op [doorbraak.be](https://www.doorbraak.be) aan als waarschuwing tegen de perverse effecten die de DSA ondanks haar goede bedoelingen voor gevolg zal hebben.

De socialemediaplatformen dreigen uit angst voor de immense boetes – tot 1 procent van hun jaaromzet – een 'better safe than sorry'-houding aan te nemen. Dat was althans de analyse van Geert Bourgeois en Peter De Roover in respectievelijk het Europees Parlement en de Kamer van volksvertegenwoordigers. De tendens van de platformen om zich in te dekken tegen miljoenen- of miljardenboetes zal voor gevolg hebben dat de vrijheid van meningsuiting disproportioneel wordt ingeperkt.

Het Vlaams Belang schuift het adagium dat alles wat offline legaal is, dat ook online moet zijn, als een fundamentele pijler naar voren in de wenselijke onderbouwing van een dergelijke regeling. Met woorden belijdt Europa dat adagium inderdaad, maar de teksten wijzen op een andere uitkomst. Anonieme medewerkers van socialemediaplatformen zullen in de praktijk de grenzen van het debat vastleggen. Klaas Slootmans huivert bij dat idee. Voor het Vlaams Belang is een rechterlijke toetsing een onontbeerlijke voorwaarde om meningen te mogen verwijderen. Daarvan afwijken getuigt van een tekort aan democratisch normbesef en botst met de pijlers van de rechtstaat. De Nietschzes en Spinoza's van onze tijd zullen op die manier worden genuilkorfd.

Welke formele garanties kan minister Dalle voorleggen dat legale inhoud nooit zal worden verwijderd bij toepassing van het 'notice en action'-principe, dat een fundament van de DSA vormt? Het Vlaams Belang heeft grote vragen bij de contentmoderatie die daarachter schuilgaat. Alleen al het feit dat meningen moeten worden gemodereerd, is zorgwekkend in de ogen van Klaas Slootmans. 'Du choc des idées jaillit la lumière' zou hier van toepassing moeten zijn. In de praktijk zullen algoritmes en 'betrouwbare flaggers' gaan bepalen wat al dan niet op een platform mag worden gezegd. Is intussen al duidelijk wie die flaggers zullen zijn? Hoewel ze een cruciaal onderdeel van de DSA uitmaken, blijft het antwoord in een 'flou artistique' gehuld. Als Unia of 11.11.11 die hoedanigheid toegewezen zou krijgen, belanden we in een samenleving van enge newspeak, die juiste en foute meningen onderscheidt. Zelfs George Orwell had dit niet voor mogelijk gehouden. Na het

flaggen van foute inhoud zullen organisaties als Facebook dan instaan voor de toetsing. Zo zullen overijverige flaggers een bijzonder grote impact krijgen op wat op een platform mag verschijnen.

De spreker verwijst naar zijn vraag om uitleg eerder in dezelfde vergadering om aan te tonen dat niet alles wat sommigen laakbaar vinden, ook onwettig hoeft te zijn (*Vragen om uitleg* VI.Parl. 2023-24, nr. 766). Ook in de context van de deep-fakebeelden met Jean-Luc Dehaene heeft Klaas Sloomans niet voor een verbod maar voor een gentlemen's agreement gepleit. Meningen in wetten gieten zou heel problematisch zijn. Europees commissaris Thierry Breton heeft in die context de hallucinante uitspraak gedaan dat de tijd waarin iedereen kan zeggen wat hij wil, definitief voorbij is. Van Kim Jung-un of Vladimir Poetin zou Klaas Sloomans zoiets nog verwachten, maar als een politiek leider van het vrije westen zoiets zegt, vindt hij het griezelig.

Klaas Sloomans hoopt dat de meerderheid deze regeling niet zal volgen en is vooral benieuwd naar het N-VA-standpunt. In de Kamer van volksvertegenwoordigers en vooral in het Europees Parlement kraakt die partij de DSA immers tot op het bot af. Hoe zal ze over dit ontwerp van decreet stemmen?

Naast deze algemene beschouwingen heeft het commissielid nog technische vragen. Is er al een ontwerp van samenwerkingsakkoord tussen de federale overheid en de gemeenschappen om de digitale dienstencoördinator aan te duiden en de samenwerking met de bevoegde autoriteiten te regelen? In zijn toelichting van 14 december 2023 maakte minister Dalle gewag van een politiek akkoord met een voorlopig karakter om het BIPT als waarnemend dienstencoördinator aan te duiden. Is dat akkoord intussen bekrachtigd? Dat zou toch wel problematisch zijn voor de bevoegdheidsverdeling, oordeelt Klaas Sloomans. Als er al een samenwerkingsakkoord is, hoe zullen de gemeenschappen dan bij de dienstencoördinator worden betrokken? Het betreft hier zuivere gemeenschapsbevoegdheden, wat ook blijkt uit de initiatieven van minister Dalle met betrekking tot factchecking en mediawijsheid. Heeft de Raad van State intussen al een advies uitgebracht bij het wetsontwerp van de Federale Regering?

In de memorie van toelichting schrijft minister Dalle dat de dienstenverordening de verspreiding van illegale onlinecontent wil tegengaan, net als de maatschappelijke risico's die de verspreiding van desinformatie of andere inhoud teweegbrengt. Klaas Sloomans peilt naar de definitie van die 'andere inhoud', die dan impliciet schadelijk wordt bevonden. Door de omschrijving zo vaag te houden staat de deur wagenwijd open voor alle mogelijke interpretaties, wat naar willekeur neigt.

2.2. Karin Brouwers

Karin Brouwers had in deze bespreking van een Europese verordening een dergelijk lang betoog niet verwacht. Uit haar studies Europees recht heeft het commissielid onthouden dat daar waar een richtlijn nog vrij veel ruimte laat aan de lidstaten, een verordening rechtstreeks werkt. De lidstaten moeten er gewoon voor zorgen dat hun wetgeving niet strijdig is met de verordening. Er moet nog een regulator worden aangeduid, maar het hele inhoudelijke debat is al gevoerd op Europees niveau. Het Europees Parlement heeft daarin zijn democratische rol kunnen spelen. Op het Vlaamse niveau gaat het om een veeleer technisch ontwerp van decreet met slechts beperkte regelgevende aanpassingen. Mogelijk moet het federale parlement zelfs meer regelgevend werk verrichten door deze EU-verordening. Het commissielid pleit om het uitgebreide Europese debat niet over te doen.

De *voorzitter* merkt op dat het alle leden vrij staat om over een ontwerp van decreet te zeggen wat ze nodig vinden.

2.3. Katia Segers

Katia Segers beoordeelt de DSA als een belangrijke stap van Europa. Al geruime tijd heerst er bezorgdheid over de almacht van de GAFA's, en hun afwezige of ontoereikende bereidheid om op te treden tegen de verspreiding van illegale content. De verordening creëert een kader om die situatie aan te pakken.

Aangezien het een verordening betreft, is Vlaanderen verplicht om die om te zetten. Daarbij is de bevoegdheidsverdeling tussen de gemeenschappen en de federale overheid van belang. Minister Dalle heeft in zijn mondelinge toelichting aangegeven dat de afstemming daarvan nog niet helemaal is uitgeklaard. Wat is de huidige stand van zaken? Het BIPT zou DSA-coördinator worden, maar ook de VRM zou een rol krijgen. Hoe ver staat het met het samenwerkingsakkoord? Heeft de Raad van State zich al uitgesproken over het federale wetsontwerp?

Over deze aspecten vindt Katia Segers nog verduidelijking nodig. Haar fractie zal wel voor het belangrijke ontwerp van decreet stemmen.

2.4. Meyrem Almaci

Meyrem Almaci is overtuigd van het belang van de DSA. Zonet was er de al vermelde vraag om uitleg van Klaas Sloomans over deepfakes. Er bestaat te weinig regelgeving en beleid om schade of misbruik door middel van deepfakes te voorkomen. De DSA reikt een duidelijk en strikt kader aan voor sociale media, marktplaatsen en zoekmachines, waar zich vandaag nog zaken voordoen als misogynie, haatspraak, spamming, trolling en achtervolgen met het bewuste doel om schade toe te brengen. De kwaadaardige doelstellingen daarachter gaan van de mond snoeren over jobverlies tot het aanzetten tot een wanhoopsdaad.

In hun huidige staat zijn de sociale media een far west, waar de regels van een fatsoenlijke samenleving niet van toepassing zijn. Elke dag opnieuw wordt de menswaardigheid van hele bevolkingsgroepen met de voeten getreden. Uit onderzoek blijkt welke groepen daarvan de grootste slachtoffers zijn. Dat niet toevallig vrouwen extra worden gevisieerd, zullen alle vrouwelijke politici kunnen bevestigden. Datzelfde geldt voor minderheden en a fortiori voor vrouwen uit minderheden.

Dat soort praktijken blijft het goed doen en vormt dankzij de toevoeging van reclame zelfs een verdienmodel. Er is dus dringend nood aan transparantie, gelijkheid en respect voor mensenrechten. Algoritmes die misbruik belonen, moeten aan banden worden gelegd, net als 'dark patterns' die mensen aanzetten om schadelijke producten aan te kopen. Een voorbeeld is de recente foto van drie dames die in een schijnbaar onschuldige setting een nazilogo uitbeelden. Minderjarigen moeten beschermd online kunnen gaan.

Kortom, de DSA komt geen dag te vroeg, concludeert Meyrem Almaci. Natuurlijk kan er dan gedebatteerd worden of de voorliggende tekst al dan niet te ver gaat.

Elke democraat zou tot in zijn diepste vezels de nood moeten aanvoelen van een Europees optreden. Vervolgens geldt dan 'the proof of the pudding is in the eating'. Er moeten inderdaad ook nog binnenlandse bevoegdheidsverdelingen worden uitgeklaard.

Persoonlijk vindt Meyrem Almaci alleszins niet dat de DSA tot censuur zou leiden. De verordening introduceert in de digitale wereld het broodnodige legale kader, dat in de echte wereld al functioneert. Geen mens zou aanvaarden dat in de reële wereld iemand zomaar in zijn privésfeer kan binnendringen om hem voor het vuil van de straat uit te maken.

Aan Europa hebben we te danken dat er geen 'targeted advertising' meer mogelijk is voor minderjarigen. Gevoelige gegevens worden beschermd. Mensen kunnen niet zomaar worden geprofileerd. Gebruikers moeten worden geïnformeerd over de data die over hen worden bijgehouden. Algoritmes moeten ter inzage beschikbaar zijn. Overheden krijgen op die manier vat op de onlinewereld.

De DSA creëert met andere woorden een kader voor de bescherming van de menselijke waardigheid. Tegen 17 februari 2024 moet ze geïmplementeerd zijn. De definitieve bevoegdheidsverdeling zit eraan te komen.

Voor het overige sluit Meyrem Almaci zich aan bij de vragen van Katia Segers.

2.5. Antwoordenronde

Minister *Benjamin Dalle* bevestigt dat het ontwerp van decreet een Europese verordening ten uitvoer brengt. Een EU-verordening is rechtstreeks van toepassing op de lidstaten, die daarvoor dan de nodige aanpassingen aan hun wetgeving moeten doorvoeren. Precies dat stelt de Vlaamse Regering voor met dit ontwerp van decreet.

Veel van de kritiek van Klaas Sloomans heeft geen betrekking op het voorliggende ontwerp van decreet maar op de verordening zelf. Maar die heeft Europa al goedgekeurd en moet Vlaanderen vervolgens wel uitvoeren. De minister is wel bereid om in te gaan op de kritiek op de DSA, aangezien hij de analyse deelt dat de DSA nuttig en belangrijk is. Ze is zelfs ronduit indrukwekkend en kent internationaal haar voorgaande niet, stelt minister Dalle.

In het voorjaar van 2023 heeft minister Dalle bij zijn bezoek aan Silicon Valley heel veel interesse gemerkt voor deze Europese wetgeving. Ongeacht de inhoudelijke instemming met sommige punten waarderen de socialemediabedrijven de deskundigheid die Europa in zijn wetgevende initiatief aan de dag legt. De Californische wetgever gaat nu na of hij bepaalde aspecten van de DSA kan overnemen. In de staat Californië zou een dergelijke wetgeving misschien nog relevanter kunnen worden dan in Europa, aangezien ze de vestigingsplaats is van vele grote techbedrijven.

Minister Dalle spreekt formeel tegen dat de DSA preventief censuur zou invoeren. Integendeel, ze biedt nieuwe waarborgen voor de vrije meningsuiting. Voorheen genoten platformen voor hun desinformatiebeleid en andere contractuele verplichtingen een haast onbegrensde discretie. Waar de CEO's van grote mediabedrijven die zaken tot dusver zelf konden bepalen, neemt de overheid die verantwoordelijkheid nu over. Mogelijk heeft Klaas Sloomans meer vertrouwen in mensen als Elon Musk dan in de autoriteiten in Europa. Maar minister Dalle wijst op de vele waarborgen die de DSA in het beleidsproces inbouwt: heldere en specifieke inhoudsregels, individuele toelichting, interne en externe geschillenbeslechting enzovoort. Vroeger kon een platform een bericht verwijderen zonder dat de opsteller er iets tegen kon inbrengen. De DSA legt daarvoor nu procedures vast en introduceert een beroepsmogelijkheid.

De DSA voert inderdaad maatregelen in om illegale onlinecontent tegen te gaan en verplicht de platformen om daarop sneller te reageren. Dat doet ze echter altijd met inachtneming van de grondrechten en de vrije meningsuiting. De vrijheid van meningsuiting wordt maar beperkt ter bescherming van andere grondrechten. Offline en online is ze niet absoluut. 'Big tech' zal niet zelf bepalen wat al dan niet illegaal is. Dat blijven de lidstaten als voorheen doen.

De DSA bevat voornamelijk bepalingen over illegale inhoud. Desinformatie, die niet per definitie illegale content bevat, behandelt ze maar in het kader van de verplichte

jaarlijkse rapportage van onlineplatformen. Men kan ook nog altijd naar de rechter stappen.

Vandaag is er nog geen overzicht beschikbaar van de 'trusted flaggers'. Een taak van de digitale dienstencoördinator zal erin bestaan om die status toe te kennen op verzoek van een organisatie. Hoe de coördinator andere autoriteiten bij die toekenning zal betrekken, zal worden geregeld in het samenwerkingsakkoord.

De DSA definieert heel duidelijk en met de nodige garanties wat trusted flagger betekent. De aanvrager moet aantonen dat hij aan de voorwaarden voldoet van artikel 22, tweede lid, van de DSA.

Onder meer moet hij:

- beschikken over specifieke deskundigheid en competentie in het opsporen, identificeren en melden van illegale inhoud;
- actief zijn binnen het aangewezen deskundigheidsbeleid;
- collectieve belangen vertegenwoordigen;
- onafhankelijk zijn van een onlineplatform;
- transparante financieringsstructuren hebben.

Dergelijke entiteiten kunnen openbaar zijn, bijvoorbeeld nationale instanties voor rechtshandhaving als het erop aankomt terroristische content te melden. Europol is een voorbeeld. Ook niet-gouvernementele organisaties, particuliere entiteiten en semioverheidsinstanties komen in aanmerking, bijvoorbeeld de organisaties die deel uitmaken van het INHOPE-netwerk van meldpunten over seksueel misbruik van kinderen, en organisaties die illegale, racistische en xenofobe online-uitingen melden. Minister Dalle vindt het voorbarig om zich nu al uit te spreken over wie als een betrouwbare flagger kan worden aangeduid. Hij oordeelt dat de DSA ter zake zeer goede garanties bevat.

Er liggen verschillende voorstellen op tafel om de regulatoren bij de werking van de coördinator te betrekken. Er is echter nog geen overeenstemming bereikt over het finale ontwerp van het samenwerkingsakkoord. Vanaf het begin heeft minister Dalle duidelijk de bevoegdheid van de Vlaamse Gemeenschap geduid. In zijn contacten met federaal minister Pierre-Yves Dermagne en de FOD Economie heeft hij heel duidelijk op de Vlaamse bevoegdheden gewezen. Het advies van de Raad van State bij het voorontwerp van decreet bevestigt die Vlaamse bevoegdheid heel duidelijk.

Ondanks dat alles heeft de Federale Regering die gemeenschapsbevoegdheid lange tijd niet aanvaard. Vandaag liggen er twee nieuwe adviezen van de Raad van State voor, die allebei op 20 december 2023 werden uitgebracht. Ten eerste gaat het om advies nr. 74823/4 bij een voorontwerp van decreet van de regering van de Franse Gemeenschap. Ten tweede gaat het om advies nr. 74816/VR4 bij een federaal voorontwerp van wet.

In een gezamenlijke brief hebben de drie gemeenschappen hun zienswijze aan de Raad van State meegedeeld.

Het advies bij het federale voorontwerp bevestigt de lezing van de gemeenschappen, namelijk dat de gemeenschappen bevoegd zijn om de aspecten van de informatiemaatschappij die onder hun bevoegdheid vallen, zelf te regelen. De bevoegdheid van de federale overheid in het regelen van de informatiemaatschappij mag volgens de Raad van State geen betrekking hebben op radio-omroep- en televisiediensten waarvoor de gemeenschappen bevoegd zijn. De federale bevoegdheid mag die van de gemeenschappen niet doorkruisen.

Daarmee is de bevoegdheidsverdeling nu eindelijk ook voor de Federale Regering duidelijk, hoopt minister Dalle. Hij betreurt dat die op dat vlak zo veel nuttige tijd verloren heeft laten gaan en wijt dat aan federaal minister Dermagne.

Op 12 januari 2024 wordt een nieuwe interfederale IKW gehouden.

De drie gemeenschappen hebben al voor de zomer van 2023 een eerste gezamenlijke voorstel van samenwerkingsakkoord voorgelegd. De federale overheid heeft dat toen niet aanvaard omdat ze de gemeenschapsbevoegdheid – ten onrechte – betwistte. Opmerkingen over de trage voortgang zouden dus in eerste instantie voor het conto van federaal minister Dermagne moeten zijn, stelt minister Dalle.

Klaas Sloomans peilt welke niet-illegale inhoud als schadelijk kan worden beschouwd. De platformen moeten elk jaar rapporteren over de zogenaamde systeemrisico's. De EC kan op basis van die rapporten vragen om de schadelijke gevolgen te beperken. De minister verduidelijkt dat de meeste verplichtingen van de DSA wel degelijk betrekking hebben op illegale content en niet zozeer op desinformatie.

2.6. Aanvullende vragen en antwoorden

Klaas Sloomans gaat eerst in op de opmerking van Karin Brouwers dat een Europese verordening de lidstaten geen ruimte laat. Het commissielid vindt dat het Vlaams Parlement zich daarmee laat degraderen tot een goedkeuringsmachine en zal daaraan geen medewerking verlenen. Hij herinnert de commissie aan de woorden van minister-president Jan Jambon: "plus est en vous". Het benieuwt Klaas Sloomans alvast of de N-VA-fractie in het federale parlement het groene knopje zal induwen als daar over het wetsontwerp wordt gestemd. Het stilzwijgen van de N-VA'ers in deze commissievergadering is wellicht veelzeggend.

De grote tevredenheid van Meyrem Almaci en Katia Segers over de DSA verbaast Klaas Sloomans niet. Meyrem Almaci beschrijft de sociale media ten onrechte als een far west waarin zomaar alles kan worden gezegd. Het vandaag breed in de media uitgesmeerde proces bewijst het tegendeel.

Minister Dalle heeft naar eigen zeggen in Silicon Valley veel waardering gehoord over de DSA-aanpak, maar vandaag staat in de krant dat Elon Musk er absoluut niet over te spreken is. Hij verpersoonlijkt zowat Silicon Valley. Blijkbaar heeft minister Dalle hem dan toch gemist. Uiteindelijk zullen organisaties van het genre Unia en 11.11.11 als trusted flagger de grenzen van de vrije meningsuiting bepalen. Het antwoord van minister Dalle bevestigt dat impliciet. De minister verwijst naar de beroepsprocedures, maar die komen steevast neer op een uitputtingsslag waarmee Jos en Myriam zich niet zullen inlaten. In de Robespierreanse samenleving die zo ontstaat, met juiste en foute opinies, zullen ze de platformen links laten liggen.

De minister gaat ervan uit dat de DSA zich veeleer op illegale dan op legale content focust, maar dat kan Klaas Sloomans niet uit de teksten afleiden. Het Vlaams Belang blijft ten zeerste bezorgd over de vrije meningsuiting. Door de historie met Zwarte Piet zouden onze beleidsmakers ten zeerste op hun hoede moeten zijn voor censuur. Zowat elke expert waarschuwt dat de DSA de deur openzet voor verregaande preventieve censuur.

Daarom zal het Vlaams Belang met volle overtuiging tegen het ontwerp van decreet stemmen, kondigt Klaas Sloomans aan.

Meyrem Almaci wil niet ingaan op het proces waarvan Klaas Sloomans gewag maakt. De rechter zal moeten oordelen. Hoe dan ook werd in die zaak niet één

persoon gevisieerd, maar hele groepen mensen. De spreker vindt dat de wetgever zich wel degelijk met sociale media kan inlaten en dat domein niet helemaal hoort over te laten aan mogols als Elon Musk. Die mogen gerust de boodschap krijgen dat zaken die in de echte wereld niet wenselijk zijn, dat ook niet zijn op hun platformen, bijvoorbeeld het viseren van bepaalde groepen, ook wanneer dat heel veel geld opbrengt.

De vraag is dan welke kant men kiest. Zelf kiest Meyrem Almaci de kant van de mensen die in de huidige situatie alleen individueel naar de rechtbank kunnen stappen wanneer ze oneindig gespamd worden door duizendvoudige gekloonde profielen, zolang men die verantwoordelijkheid niet bij de providers legt.

De spreker stelt verwonderd vast dat het Vlaams Belang een strenger kader voor deepfakes wenst, maar het tegelijk nalaat om de basics te aanvaarden op socialemediaplatformen. Misschien is het wel eigen aan democratie dat men tegen de inbreng van democratische beginselen in de virtuele wereld gekant kan zijn.

Ten gronde blijft Groen absoluut voorstander van deze hoogdringende Europese maatregel, die uiteraard achteraf nog verfijnd kan worden.

Meyrem Almaci heeft al ervaren hoe ondraaglijk het is om met verkrachting bedreigd te worden. De samenleving moet op dergelijke praktijken reageren en grenzen vastleggen. Een provider heeft daarin een verantwoordelijkheid, door de activering van algoritmes die misogynie, haat en disrespect voor de mensenrechten belemmeren.

Minister *Benjamin Dalle* preciseert dat de trusted flaggers zaken zullen aanduiden waarvoor de platformen aandacht moeten hebben. Zelf zullen ze niets offline kunnen halen.

Over de link tussen Zwarte Piet en blackface heeft de minister al een vraag om uitleg beantwoord (*Vragen om uitleg* VI.Parl. 2019-20, nr. 3254). Facebook laat afbeeldingen en video's met Zwarte Piet nog altijd toe. Als die een discriminerende stereotypering opvoeren, kan Facebook ze na de melding daarvan wel verwijderen. Dat heeft ook Meta al bevestigd, zij het niet in het kader van de DSA.

Het is niet aan minister Dalle om een N-VA-standpunt te verantwoorden, maar hij merkt wel op dat tegen de DSA gekant zijn in het Europees Parlement, niet hoeft te betekenen dat men ook tegen de implementatie in nationale wetgevingen hoort te zijn. Met dit ontwerp van decreet streeft de Vlaamse Regering een zo goed mogelijke uitvoering van bindende Europese regelgeving na. De minister heeft in de argumentatie van Klaas Slootmans ook geen enkel argument tegen het ontwerp van decreet gehoord. Het lid heeft het vandaag alleen over de Europese wetgeving op zich, waartegen ook N-VA'ers bezwaren hebben. Zij hebben die bezwaren geuit in het Europees Parlement, het daartoe geëigende gremium.

De Vlaamse Regering bestaat uit legalisten, die de EU-wetgeving toe te passen hebben. Dat moet gebeuren met respect voor de bevoegdheidsverdeling in België, waaronder de Vlaamse mediabevoegdheid. Klaas Slootmans is nergens op ook maar één artikel uit het ontwerp van decreet ingegaan. Die houding doet minister Dalle het respect van het commissielid voor de rechtstaat in vraag stellen. Vlaanderen moet de Grondwet, de internationale verdragen en de EU-verordeningen toepassen ongeacht of iedereen in het Vlaams Parlement het daarmee eens is. Zo werkt een rechtstaat, besluit minister Dalle.

Klaas Slootmans vraagt zich af of de federale N-VA-fractie dezelfde legalistische houding zal aannemen bij haar stemgedrag over het DSA-wetsontwerp.

II. Artikelsgewijze bespreking en stemming

Artikel 1

Artikel wordt eenparig aangenomen met 11 stemmen.

Artikel 2 tot en met 11

Artikel 2 tot en met 11 worden aangenomen met 9 stemmen tegen 2.

III. Eindstemming

Het ontwerp van decreet wordt aangenomen met 9 stemmen tegen 2.

Meyrem ALMACI,
voorzitter

Manuela VAN WERDE,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

BIPT	Belgisch Instituut voor Postdiensten en Telecommunicatie
DMA	Digital Markets Act
DSA	Digital Services Act
EC	Europese Commissie
GAFA	Google, Apple, Facebook and Amazon
IKW	interkabinettenwerkgroep
INHOPE	International Association of Internet Hotlines
VLOP	very large online platform
VRM	Vlaamse Regulator voor de Media